
POLGÁRI JOG

Főszerkesztő :

Dr. MESZLÉNY ARTUR

Szerkesztik :

Dr. BECK SALAMON

Dr. VARANNAI ISTVÁN.

Hiteli visszaélések és azok leküzdésének eszközei.

Irtta: *Dr. Weissberger Imre, a Magyar Hitelezői Védegy-
let ügyésze*

Az alábbi fejtegetésekben rá akarunk mutatni a hitelélet egyes terein azokra a visszaélésekre, a hitelélet tisztességével űzött némely frivol manipulációra, amelyek bár hála istennek nem túlságos mértékben jelentkeznek, de annál veszedelmesebbek, mert a köz- és magánhitelt az érdekelték tömeges számánál fogva különösen mélyen aláássák és a velünk összeköttetésben álló külföldet Magyarország irányában hátrányosan befolyásolják. Ezek a visszaélések különböző variációkban más országokban is megvannak, amit bizonyítanak a minduntalan felbukkanó, praeventiv célokat szolgáló tervezetek és repressiv javaslatok. Ezekből nemesak az tűnik ki, hogy a jóhiszemű kereskedői társadalom e hiteli visszaélésekkel szemben úgyszólván schol sem találta meg az áhitott teljes jogsegélyt, hanem az is, hogy e visszaélések az igazságszolgáltatásban mostanáig nem váltották ki azt a komoly visszahatást, amelyre pedig égető szükség volna. Nálunk azonban már szintén kezdenek derengeni egyes nagy igazságok, amelyeket évtizedekig nem vettek észre, vagy ha észrevették őket, állam és társadalom meglehetősen közömbösen haladt el mellettük és az egyébként oly gyors kodifikationális gépezet e téren többé-kevésbé felmondta a szolgálatot. Ismertetni fogom e derengő igazságok egynémelyikét és azokat az új utakat, amelyeknek megnyitására immár komoly remény van s azokat, ahol a törvényhozás és igazságszolgáltatás még

nem jutott a gyors cselekvés szükségességének tudatára.

A hiteli visszaélések legősibb fajtája az u. n. superquóta. A superquóta letörésének célzata az, ami a kényszeregyezséget és ennek különböző válfajait életre hívta. A superquóta lényegét tulajdonképpen nem is kellene közelebbről meghatároznunk, annyira átment a köztudatba. Ha anyagilag és egészen specifikusan, sőt humoros oldaláról akarnók jellemezni a superquótát, némi túlzással azt mondhatnók, hogy ez ama egyezségi többlétszolgáltatás, amelyet számos hitelező iriggyel a másiktól és amelyért a másikat, a superquótavevőt súlyosan elítéli és felette pálcát tör. Ez lényegében véve annyit jelent, hogy a superquóta meglehetősen kelendőségnek örvend, sokan nagyon szívesen veszik, mert gazdasági fölényt, konkrét pénzübeli előnyt és bizonyos szellemi ügyességet jelent, amellyel a superquótában részesített fél az előnyt a többiek rovására a fizetéképtelen adóstól megszerezte. A superquótának veszélyességét már a római jog is felismerte; a praetori jogban fejlődött ki először a hitelezői egyenlőség gondolata, a *par conditio creditorum*, amelynek mai jogi és jogböleseleti indokolása az, hogy a kereskedő fizetéképtelensége a hitelezők szempontjából olyan *vis major*, mely a külön kielégítési joggal és tárgyi biztossítékokkal nem rendelkező hitelezők összességét egyformán érintvén, a közös veszéllynél fogva valamennyi hitelezőt szolidaritásra és az adós vagyonában való egyenlő arányú részesítés elfogadására kötelezi. A római jog segítséget is adott az egyenlőség megsértése ellen és pedig kétféle irányban. Az egyik az volt, hogy minden hitelező, aki praetori rendelkezés folytán az adós vagyonába behelyeztetett, a behelyezés útján szerzett jogokat nem kizárólag a maga javára gyakorolhatta, hanem valamennyi csatlakozó hitelező javára egyenlő sorrendben. Jóformán így van ez ma nálunk is a bűnügyi zárlatnál, így volt ez a háború elején életbeléptetett polgári jellegű ú. n. kivételes biztossítási végrehajtásnál és így kellene ezt valahogy megformálni a kényszeregyezségből eredő végrehajtásnál is. A másik jogsegély volt a megtámadási kereset, az *actio Pauliana* és az *interdictum fraudatorium*, amelyek az adós és a hitelező összejátszása ellen védték meg a jóhiszemű hitelezőket.

A modern hiteli jogéletben a veszélyközösség elvét és az abból folyó egyenlőségi konsequenciákat legalábbis addig, míg a kényszeregyezés intézménye 1915 vé-

gefelé nálunk életbe nem lépett, gyakorlatilag biztosítani nem lehetett, — minthogy a kényszeregyezségi rendeletet megelőző időben a fizetéseképtelenségben való egyezkedés csakis magánuton, az összes hitelezők ki nem kényszeríthető hozzájárulásával volt lehetséges, vagy pedig a csődbeli kényszeregyezség útján. Az utóbbi egy fabatkát sem ért, mert az adóstól megdézsmált és az eljárás költségei folytán rendszerint utolsó maradványaiktól is megfosztott aktívák a hitelezők legszerényebb részesítésére sem voltak alkalmasak. Innen van az, hogy a csődtörvény 60 éves uralma és fenállása alatt nálunk legfeljebb 3-4 csődbeli kényszeregyezség jött létre. Ezekben sem volt köszönet. Egy német bankigazgató, aki a csődjognak alapos ismerője, nemrég nyomatékosan javasolta, hogy a csődtörvényből hasítsák ki ez életképtelen intézményt, mint olyant, amelynek úgy sincsen élettereje és gyakorlati alkalmazhatósága. Ugyanezen az állásponton áll dr. *Meszlény Arturnak* 1928-ban az OHE megbízásából készített fizetéseképtelenségjogi tervezete is. Szóval: a hitelélettel elkerülhetetlenül együttjáró fizetéseképtelenségek nálunk csakis magánegyezség útján voltak szanálhatók az 1915. év végéig, ellenkező esetben bekövetkezett a csőd vagy az árverés, esetleg a vagyonnak teljes felélése. — Tertium non datur. — Mindnyájan emlékszünk még a csődök óriási számára a békeidőkben, a csődstatisztika megdöbbentő számaira, melyek a nemzeti vagyon rettenetes pusztulásának képét mutatták. A csődök az egyezkedési szabadságnak korlátlanúsága folytán váltak ilyen nagy mértékben lehetővé; a superquóta iránti harc, a hitelezőknek egymással való licitációja ásta meg a sírját számtalan esetben a jobb sorsra érdemes existenciák talpraállítási lehetőségének. 1915. végén azonban jött a kényszeregyezség, amely kodifikálta — csupán a kényszeregyezségi eljárásban — a fedezetlen hitelezők egyenlő elbánását; a superquóta vételét és nyújtását pedig az 1916:V. t.c. két évig terjedhető fogházbüntetéssel tilalmazta, eltekintve a superquóta magánjogi hatálytalanságától illetve semmisségétől és eltekintve attól, hogy a superquóta iránti megegyezés vagy annak elpárlástolását célzó jogügylet alapján teljesített szolgáltatást a teljesítéstől számított két éven belül a turpis causa bilaterális dacára vissza lehet követelni, sőt a vétkes fél még kártérítéssel is tartozik. Ezek a törvényes intézkedések azonban keveset használtak és használnak, mert ma is eléggé elterjedt egyes hitelezőknek a legkülönbözőbb előnyök nyújtásával való meg-

vesztegetése, na erre az adósnak a majoritás megszerzése végett szüksége van. Hogy a szigorú törvényes szankciók ellenére a superquóta ennyire elburjánozhatott, annak oka abban rejlik, hogy a törvény nemcsak a superquóta vevőjét és követelőjét, hanem a superquóta nyújtóját és ígérőjét is sújtja. Az adós tehát óvakodik attól, hogy az őt megzsaroló hitelezőt leleplezze és pedig már azért is, mert a leleplezés neki is a fejébe kerülhet, nemcsak büntetőjogi, hanem magánjogi tekintetben is. A jogtalan részesítésnek t. i. a kényszer-egyezségi rendelet 95. §-a szerint az a jogkövetkezménye is fennáll, hogy bármelyik hitelező a jóváhagyó végzés jogerőre emelkedésének napjától számított két éven belül indított keresettel kérheti emiatt az egyezségnek vele szemben való hatálytalanítását. Csak természetes dolog, hogy az adóstól nem lehet várni az adott körülmények között a bűncselekmény felfedezését és ettől a hitelezők vagy a közbenjáró harmadik személy még inkább óvakodni fog. A német egyezségi törvény az adósnak büntetőjogi immunitást biztosít és a magyar kormány előtt fekvő büntetőjogi novella tervezete szintén arra az álláspontra helyezkedik, hogy csak a hitelezőt szabad a k. e. superquóta miatt büntetni. Az adós immunitásának megvan némileg a maga erkölcsi jogosultsága is, mert egyfelől a superquóta vevője bűnösebb, másfelől pedig az adós többnyire bizonyos kényszerhelyzetben nyúl a superquóta kinalásának vagy szolgáltatásának fegyveréhez. De akár így áll a dolog, akár úgy, azon jogpolitikai szempontnál fogva, amely a hitelezői egyenlőség megsértésének megtorlását hatályossá kívánja tenni, kénytelenek vagyunk a kevésbé bűnös elemeket futni engedni. Ha az adós büntetőjogi immunitása és a megkötött egyezség megtámadhatatlansága biztosíthatni fog, ez a kényszer-egyezségek realitásához és egészségesebbé tételéhez mindenesetre hozzá fog járulni.

Mindez sajnos nem segít a kényszer-egyezségi infláció járványszerű jellegén, melynek elsősorban gazdasági alapokai vannak. Ha meggondoljuk azt, hogy az Országos Hitelvédő Egylet ezidei évi jelentésének megállapítása szerint az inszolvenciális materiából csupán csak a követelések 30 százalékát sikerült megmenteni, míg ezeknek 70 százaléka elveszett, akkor egyszerre égbekiáltóan elénk mered az a feladat, hogy ilyen ijesztő mérvű veszteségeket eltűrni nem szabad, eltűrni nem lehet és a törvényhozásnak és kormánzatnak elsőrendű kötelessége olyan eszközökről gondoskodni, amelyek ezt

a veszteségeit illetőleg ennek mértékét lehetőleg korlátozzák. Az említett évi jelentés szerint a kereskedelem és iparnak inzulvenciális vesztesége 1930-ban cca 83 millió pengőre tehető, ami az állami budgetnek jelentős részét alkotja. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a 70 százalékos vagyonvesztés nemcsak tényleges kárként, hanem a tőke produktivitásának elmaradása folytán mint haszonvesztés is jelentkezik, akkor könnyen felmérhetjük azt a rettenetes kárt, amely a kereskedelmi és ipari inzulvenciák folytán a magyar közgazdaságot évenként éri. Ahhoz nem fér kétség, hogy a kényszeregyezés, amelynek átlagos tartama 4—5 hónap, általában véve is — az Országos Hitelvédőegylet minden commerciális erőfeszítése dacára — ma már nem alkalmas eszköze a vagyonkonzerválásnak, sőt ellenkezőleg, ezen időszak az üzleti értékek vagyis árúk és künnlevőségek devalvációjának és összezsugorodásának, az üzlet eleven erejében rejlő értékek hanyatlásának a korszaka. És ezért nem vitás, hogy amennyiben olyan rendelkezéseket vagy jogszabályokat lehetne életrehívni, amelyek a többségi elvet a magánegyezések terén is érvényrejuttatnák, vagy egyébként gátat vethetnének a hitelezői egyenlőség feldöntésének és ezzel együtt a kényszeregyezések mértéktelen elszaporodásának, úgy jelentős értékek maradnának meg a nemzeti közvagyon számára.

És ezen a ponton jutunk el a magyar kir. Kúriának egyik elvi jelentőségű legújabb határozatához, amely megfelelő továbbfejlesztés mellett a superquóta kérdésében olyan utakat mutat, amelyek az ezidőszerint elsorvadásra ítélt, de rövidtartamú és akcióképes magánegyezések régi uralmának visszaállítására és a hitelezői egyenlőség hatályosabb érvényesítésére alkalmasak. A Kúriának P. VII. 8220/1929. szám alatti, mostanában publikált ítéletéről van szó¹, mely ítélet annak előrebocsátásával, hogy a magánegyezésnél elvileg nincs kizárva az, hogy az adós a hitelezők mindegyikével más-más tartalmú megegyezést létesíthessen és megállapítván azt, hogy az ilyen különböző megegyezések nem ütköznek az üzleti tisztesség fogalmába, a tiltott superquóta fogalmát állapította meg egy tisztán magánúton folyamatban levő magánegyezési ügyben oly esetben, amidőn a hitelezői védegyelet közbenjöttével történt megegyezésnél az egyik megjelent hitelező a megegyezést csak fentartással fo-

¹ Szedés közben jelent meg a Kúriának igen praegans, azonos tartalmú P. IV. 1429 931. sz. ítélete.

gadta el és ezen fentartás alapján utóbb csakis külön kielégítés ellenében, melyről a többi hitelezőt nem értesítette, járult az egyezséghez. A Kúria kimondotta, hogy ez az eljárás — a fentartás kijelentése ellenére — az üzleti tisztességbe ütközik és ezért a superquótának kikötését érvénytelennek mondta ki. Az indokolásban a Kúria még tovább is ment, mert kimondotta, hogy az olyan egyezkedéseknél, ahol a hitelezői védegyelet jár közbé és ahol a cél a par conditio creditorum megóvása vagyis a fedezetlen hitelezők egyenlő arányú részesítése, a többi hitelező tudtán kívül az egyezséghez való hozzájárulás fejében kikötött külön kielégítés a tiltott superquóta tényállását kimeríti, beleütközik az üzleti tisztességbe és ellentétben áll a jó erkölcsökkel. Mert az ilyen hitelezők a külön kielégítés kikötésével az egyezségi tömegből elvonnak olyan értékeket, amelyek valamennyi hitelezőt illetnék, vagyis a többi hitelezőt megkárosítják, maguknak pedig olyan anyagi előnyt biztosítanak, amelyhez az egyezség szerint jogos igényük nem lehetne.

Alig hittünk a szemünknek, midőn ezt a kúriai ítéletet olvastuk és különösen annak az imént idézett második megállapítását, amely túlmegy az elsőn, s mélyen fogja meg a superquótában rejlő beteg és tisztességtelen gyökeret; az utóbbi megállapítás voltaképpen azt deklarálja, hogy egy hitelező sem köthet ki magának inzolvenciánál, mely a hitelezői védegyelet közbenjöttével bonyolódik le, a többiek tudta nélkül külön előnyöket. Ha a szöveg tudatosan és tisztán tárgyilagos gazdasági alapon a superquótának általános tilalmát — tehát a nyílt superquótát is — deklarálná, akkor ez hiteléletünkben valóban döntő fordulatot jelentene és jelentené a tiszta magánegyezéseknek restitúcióját, jelenthetné és jelenti az egyezségi eljárásnak lényeges megrövidítését, a költségeknek feltűnő apasztását s az adott esetben az adós aktióképességének és hitelének gyors visszanyerését. A kúriai ítéletnek ezen interpretációját csak az a körülmény zavarja, hogy a superquótát vevő hitelezőknek egyezkedési szabadságát generaliter tulajdonképpen nem tiltja meg, nem tiltja meg a nyílt superquótát, hanem beleviszi ide azt a különleges mozzanatot, hogy az érvénytelenséghez szükséges az, hogy a külön kikötés a többi hitelező tudtán kívül történjék. Ezen magyarázat szerint tehát a superquóta vevője mégis csak megszabadul minden jogi hátránytól, ha külön megállapodását a többi hitelezővel közli. Ez valamelyes furcsa közlési kötelezettséget állapítana meg az illető hitelező számára és

kétségen kívül áll, hogy az ilyen közlési kötelezettség önmagában véve nem állhat meg.

A gazdasági célszerűség szempontjából sem állhat ez meg, mert az ilyen közlések egész jelentéktelen követelések miatt is az egyezség felborulására vezethetnek, bár legfelső bíróságunk ezt a közlési kötelezettséget nyilván úgy érti, hogy ha és amennyiben az összhitelezői érdekeket képviselő védegyelet útján történt az egyezkedés, úgy a kívülálló hitelezőnek tulajdonképpen csak a védegyeletet kellene értesíteni a superquóta kikötéséről. Lehetséges a kúriai ítéletnek olyan értelmezése is, hogy a tiltott superquótába a hitelező csak akkor ütközik bele, ha ő a közös tanácskozásokon való részvétele dacára elhallgatja a titokban szerzett külön előnyöket. Kár, hogy ez az ítélet nem teljes elvi éllel domborítja ki álláspontját. A kúriai ítéletből azonban mindenesetre levonható annak a jogfelfogásnak érvényrejutása, hogy a hitelezői védegyelet közbenjöttével létesülő, tehát az adós vagyonához mérten a hitelezők egyenlő arányú kielégítését célzó egyezkedésnél a *par conditio* elvének tiszteltbentartása gazdasági követelmény, s hogy ilyen esetben a külön előnyök biztosításának vagy szerzésének elhallgatása az üzleti tisztességbe ütközik. Az elhallgatás megbélyegzése már önmagában véve is bizonyos korlátokat jelent és komoly előrehaladást, mert ez a superquótában dolgozó hitelezőket arra inti, hogy a titkos megállapodásoktól tartózkodjanak és az általános egyezségi quótát fogadják el, mert a külön előnyöknek a többiekkel való közlése nyilvánvalólag az egyezség felborítására és a csőd provokálására vezethet.

Érdekes dolog, hogy majdnem egyidejűleg az idézett kúriai ítélet közzétételével egy hasonló irányú döntése jelent meg a csehszlovák legfelsőbb bíróságnak. Az elsőbíróság marasztalta az adóst a superquóta megfizetésében, a fellebbezési bíróság egyezően a legfelsőbb bírósággal a keresetet elutasította a következő indokolással: „Ugy a felperes eljárása mint az alperesé a mellék-megállapodás tekintetében nem hozható összhangba a jóerkölcsökkel. Már az is elképesztő, hogy a hátralékos 50 százaléknak utánfizetésére vonatkozó megállapodás a hitelező beismerése szerint a többi hitelező előtt titokban volt tartandó. Világos dolog, hogy úgy a legnagyobb hitelező, mint mindazon többi hitelezők, akik az egyezségi okmányt aláírták, ezt nyilván abban a meggyőződésben tették, hogy minden hitelező egyenlő elbánásban részesül és csak ezért határozták el magukat az 50 százalékos egyezség elfogadására. Ha a felperes ezt az egyezségi

okmányt aláírta, úgy a kereskedelmi lojalitásnak elemi követelménye volt az, hogy saját aláírását megbecsülje". A csehszlovák legfelső bíróság majdnem teljesen egyezően a mi kúriai ítéletünk egyik passzusával továbbá így indokol: „Nem lehet vitás az, hogy bíróságon kívüli megegyezésnél semmi akadálya nincsen annak, hogy az adós valamelyik hitelezőjének a többivel szemben bizonyos előnyt nyújtson. Ennek azonban oly módon szabad csupán történnie, hogy ez a tisztességes kereskedelmi forgalom elveinek megfelelően. Ha azonban olyan megállapodás történt, hogy a külön előny a többiek előtt titokban tartandó, az ilyen megállapodás semmis".

A csehszlovák eset élesebb tényállást és erkölcsileg károsabb fajsúlyú megállapodást tartalmaz, mint amelyről a kúriai ítélet szól, mert amott a felek pozitíve megállapodtak az elhallgatásban. Viszont a kúria ítélete sem mondja ki általánosságban a superquóta tilalmát a magánegyezségben, hanem csak a titkos superquótát bélyegzi meg. Ez felel meg az állandó bírói gyakorlatnak. Ezzel szemben csodálatos tévedés mutatkozik meg a budapesti kir. törvényszéknek mint fellebbezési bíróságnak egyik ellentétes határozatában, amely tisztán jogdogmatikai alapon azt fejti ki, hogy mivel a titkos superquóta vevőnek a többi hitelező által elfogadott egyezséghez való színleges hozzájárulása éppen a színlegességnél fogva érvénytelen, ennél fogva a superquótát tartalmazó és a felek igazi akaratának megfelelő megállapodás az, amely hatályos, bár ez a többi hitelező előtt titokban tartott, sőt kifejezetten eltilkoltatott. Ez az ítélet merőben helytelen és sérti azt a jogelvet, hogy a mások megtévesztésével kötött ügyletet a megtévesztő fél maga nem támadhatja meg, hanem erre csak a megtévesztett fél lehet jogosítva és figyelmen kívül hagyja a reservatio mentalisnak hatálytalanságát, nemkülönben teljesen kikapcsolja az üzleti tisztesség megsértésének ügyleti joghatásait.

Figyelemreméltó a superquóta-ügyben az osztrák judikatura állásfoglalása, amely az erkölcstelenségi indok külön hangoztatása nélkül, merőben a hitelezői egyenlőség gazdasági álláspontjára helyezkedve érvényteleníti a magánegyezségi superquótát abban az esetben, ha a külön előnyt tartalmazó kikötés a megindítandó kényszerjegyzési eljárásra való tekintettel történt. Van azonban az osztrák legfelső bíróságnak több olyan határozata is, amely ettől az összefüggéstől elvileg eltekint. Az egyik döntés úgy szól, hogy tiltott előny, vagy kedvezés nyújtása akkor forog fenn, ha a megállapodás tárgyilag olyan, amely a hitelezőknek egyenlő elbánásán esorbát üt.

E határozat szerint egyáltalában nem perdöntő a megállapodás létesítésénél fenforgó különös szándék vagy tekintet s még az sem szükséges, hogy valami időbeli közeledés vagy vonatkozás álljon fenn a megállapodás és a kényszeregyezségi eljárás megindítása között. Ezt az elvet többször is kimondja az osztrák legfelső bíróság, de ezekben a *conditio par creditorum* megsértésének korlátlan eltiltása csak abban az esetben jut érvényre, ha a magánegyezségi tárgyalásoknak meghíúsulása folytán előbb vagy utóbb a kényszeregyezségi eljárás következik be.

A közvélemény egyébként a többi hitelezők megkárosítására szolgáló, az adós teljesítőképességét meghaladó *superquóta* követelését és elfogadását mindennütt *quasi* zsarolásnak minősíti nemcsak az adóssal, hanem a többi hitelezővel szemben is, úgy hogy a *superquóta* kierőszakolásának megbélyegzése adott esetben teljesen megfelel az általános jogérzetnek és az üzleti tisztességről alkotott fogalmaknak. A kuriának tehát csak egy lépéssel kellene továbbmennie, mint eddig element: bővítse ki a jogszabályt azzal, hogy a hitelezői védegyelet által megállapított vagyoni státusz alapján az adós valóságos gazdasági helyzetének megfelelő egyezség visszautasítása mellett a *superquóta* kierőszakolása — az eset gazdasági vagy erkölcsi körülményei által indokolt kivételektől eltekintve, — a köztisztességbe ütközik és így jogsegélyben nem részesül, s adott esetben a teljesített szolgáltatás is visszakövetelhető. Az ilyen elvi határozat nyilván el fogja venni a *superquóta*ra utazó hitelezők kedvét az e fajta kikötésektől vagy kedvezmények erőszakolásától, mert a reális egyezségnek gyors tető alá hozásával és az ügy szolgálatával semmiesetre sem ér fel a jogilag bizonytalanná vált *superquóta* és a vele egybekötött morális hátrány. Egészen beláthatatlan perspektíva nyílnék meg a kereskedelmi és ipari élet létfeltételeinek javításában, a künnlevőségek és más vagyონrészek értékstabilizálásában, ha bíróságaink a haladás irányában megtennék a javasolt lépést. Az osztrák „*Ausgleichsordnung*“ már 1915-ben megalkotta a híres 41. §-t az egyezségrontó hitelezők ellen, tehát azok ellen, akik az adós teljesítőképességének megfelelő egyezségi ajánlat visszautasításával a kényszeregyezség megindítását provokálják, olyan rendszabályt léptetvén életbe, amely bizonyos vagyoni hátrányokkal sújtja a kényszeregyezségi eljárásban ezeket az elemeket valahogy olyformán, hogy az illető hitelezők végeredményben oly összeggel kisebb hányadot kapnak, amennyi a kényszer-

egyezségi költségek rájuk eső részének megfelel. A 41. § azonban olyan tekervényesen szabályozza a gazdaságilag és jogilag különben egészen helyes gondolatot, és annyi komplikációval jár az alkalmazása, hogy alig került a sor eddig a 41. §-ban rejlő fegyver alkalmazására.

A magánegyezségben való superquóta vételének büntetőjogi vonatkozásai is lehetnek akkor, ha nemcsak elhallgatás történt, hanem ezzel a többi hitelezők pozitív megtévesztése is egybekapcsolatott. Már a kúria idézett ítéletéből is egyenesen olyan meghatározások és jogi megállapítások bontakoznak ki, amelyek a büntetőnovella 50-ik §-ába ütköző csalás ismérveihez nagyon közel állanak. A tipikus eset az, hogy a védegyelet előtt történt egyezséget a superquótában részesített hitelezők is színelig aláírják és ezzel rábírlják a többi hitelezőt a statusnak megfelelő egyezség elfogadására. A megtévesztett hitelezők abban a hitben vannak, hogy a lebonyolítás a teljes egyenlőség elve alapján történt és az így megállapított quóta megfelelően az adós tényleges vagyoni helyzetének, bíznak a teljesítésben. Itt tehát színelges és valótlán nyilatkozatokat adnak le a superquótát vevő hitelezők. Nem szenved kétséget, hogy az ilyen eljárás egészen közönséges bűncselekmény, csalás büntette, amit — károkozást feltételezve, — üldözni lehet és üldözni kell, ha a hitelélet tisztaságát valamire értékeljük.

Tekintve most már a gazdasági helyzetet: jam proximus ardet. Vagy hathatós intézkedéseket kell tenni az inszolvenciáknak magánúton való rendezhetősége érdekében és a jogi és társadalmi megbélyegzés fegyverével kell rácsapni a hitelélet parazitáira, azaz az ú. n. superquótavevőkre, vagy pedig radikális reformokat kell a kényszerégyezség terén minden késedelem mellőzésével életbeléptetni. A kényszerégyezségi liquidáció már megvan, ehhez azonban csatlakoznia kell a kényszerégyezség keretében a bíróság jóváhagyásához kötött kötelező magánegyezségbe bekapcsolt, immár teljesen feleslegessé vált bírói eljárás leépítésének és ezzel a költségek jelentős apasztásának is s az adók mint előnyös jellegű tételek megszüntetésének. Az állam méltóságával össze nem egyeztethető az adóknak oly vagyonyból való beszédése és előnyös tételként való behajtása, amely vagyony voltaképpen másé, a hitelezőké. Lehetetlen, hogy az állam teljes kielégítést követelhessen harmadik személyeknek olyan áruiból, amelyek még kifizetve nincsenek. Mindezek a reformok tökéletesen meg-

érettek, de épp úgy megérett azon kíváncsi teljessége is, hogy az 1410/1926. sz. kényszeregyezségi rendelet 38. §-ának joghatálya az Országos Hitelvédő Egylet vagy ennek szerveinél bejelentett minden kereskedői és iparos fizetési képtelenségre kiterjesszék. A R. 38. §-a t. i. a Pénzügyi Központnak megadja a jogot arra, hogy bizonyos nyilvános számadásra kötelezett vállalatok ügyében a bíróságon kívüli magánegyezség létrehozására a bajbajutott vállalat részére 45 napi (későbbi rendelkezés folytán többször is meghosszabbítható) kíméleti időt biztosítson. A P. K.-nál való bejelentés végrehajtási immunitást biztosít a kíméleti idő tartamára az adósnak és ezen bejelentés folytán a kényszeregyezségi megindításához fűződő egyéb joghatályok is beállanak. Semmi ok sincs arra, hogy az OHE ne ruháztassék fel ugyanezen jogkörrel az iparosok, kereskedők és más vállalatok fizetési képtelenségi ügyeiben. Mernénk elvállalni a garanciát arról, hogy a bíróságon kívüli egyezségekre a jog megadása esetén meglepő számban sikerülne, rengeteg költségmegtakarítással és egyéb, a magánegyezséghez fűződő kommerciális előnyökkel. E javaslat figyelembevételére elől a kormány immár nem is zárkozhatik el.

Fontossággal bírna a kényszeregyezségi eljárás 28-ik §-ának, valamint a 82., 83-ik és 85-ik §-ok némely pontjainak módosítása, helyesebben enyhítése. Ezek a §-ok foglalják magukban tulajdonképpen a kényszeregyezségi erkölcsi kodexét és azokat a jogszabályokat, amelyek az adós méltatlansága esetén az eljárás megszüntetését és a csőd megnyitását vonják maguk után. Amikor a kényszeregyezségi rendeletet megalkották, az volt a vezéreszme, hogy csak a jóhiszemű adósnak szánják a kényszeregyezségi jogkedvezményét. Hol vagyunk ma már ettől az ideológiától? De nem is ezt a kérdést kívánjuk itt feszegetni, hanem a mai gazdasági állapotok joghatásaira rámutatni. Milyen mélységesen romlottak le 1926. óta a gazdasági viszonyok és a gazdák mellett speciálisan a kereskedői osztály mennyire tönkrement és elsorvadt? A megdöbbenő tőkehiány és ezzel kapcsolatos jelenségek arra intenek bennünket, hogy legalább a meglevő tőkék szétforgácsolódását vagy elpusztulását lehetőleg akadályozzuk meg. Ma már a kényszeregyezségi eljárás az értékek devalvációja folytán önmagában is súlyos — bár elkerülhetetlen — büntetés a jóhiszemű adósra, tehát felesleges, hogy ezt a büntetést üzleti fogvatkozások, rendellenességek, vagy akár egynémely kisebb súlyú malverzáció miatt a hitelezőkre is kiterjesszük az el-

járásnak morális okokból való megszüntetésével és a csőd kiprovokálásával. A kényszerliquidáció folytán, — melyet egyébként egyes módosításoknak kell alávetni, — a hitelezőknek amúgy is módjuk van nagyra csőd megnyitvatott volna. Az erkölcsi fogatkozásokrészrt ugyanazokat a joghatásokat előidézni, mintha ban leledző fizetésképtelen adóssal szemben ugyanis a csőd megnyitása csupán két cél szolgálatában állhat. Az egyik cél a vagyonnak a közadás kezéből való kiragadása, s a megtámadás utján a hitelezői egyenlőség biztosítása, vagy pedig bűnvádi megtorlás igénybevétele. Az első cél rendszerint jobban és eredményesebben elérhető a kényszeregyezségi liquidációval, mely a meglevő aktívákat tömeggondnoki kezelés nélkül biztosítja a hitelezőknek, és a megtámadási igényeket is kompromissumok segítségével lehetőleg eliminálja, a másik cél pedig csődnyitás nélkül is elérhető az 1916:V. t.-c. révén, amely az egyezségi eljárás befejezése után a csalárd bukás tényállását alkotó cselekmények üldözését csődönkívül is lehetővé teszi. Mire való volna tehát ma már a kényszeregyezségi eljárásban a morális szempontoknak túlhajtása? Annak ellenére tehát, hogy a hitelélet biztonságának alappillére gyanánt a legtisztultabb etikai elveknek a kényszeregyezségi jogba való bevitelét jelöltük meg, ma kénytelenek vagyunk a gazdasági szempont előtt deferálni és azt mondani, amit dr. Friedländer wieni Oberlandesgerichtsrat fejtett ki és pedig azt, hogy az egyezségi eljárás lényeges célja a csőd elhárítása lévén, ezt a célt gazdaságpolitikai vagy morális céloknak csak akkor szabad alárendelni, ha ezek a célok tényleg el is érhetőek, mert az ellenkező eljárás biztos kárt jelentene a hitelezők részére a bizonytalan előnyök fejében. Ha egy pillantást vetünk azokra a méltatlansági okokra, amelyek a különböző kényszeregyezségi rendszerekben le vannak fektetve, úgy ez meggyőz bennünket arról, hogy ezek nagyban és egészben nem is mindig alkalmasak a méltatlanság tényleges fennforgásának megállapítására. A gazdasági és pszichológiai jelenségeknek határtalan sokfélesége lehetetlenné is teszi a méltatlansági okok megnyugtató és megfelelő formulázását. A retorzió gondolata, az erkölcsi bosszúállás háttérbe kell, hogy szoruljon azon cél mellett, hogy a fizetésképtelenséget a lehető legkisebb kárral kell a hitelezők és az összesség számára lebonyolítani. És az adós erkölcsi méltósága csak annyiban lehet az egyezségi eljárásban tárgya a vizsgálatnak, amennyiben ez az egyezségi cél elérése szempont-

jából fontossággal bír. A „Würdigkeit“ helyett tehát a kényszeregyezségben csak a „Vertrauenswürdigkeit“-et kell megvizsgálni, azt t. i., hogy meg lehet-e bízni az adós teljesítési készségében és képességében.

Ezek olyan gondolatok, amelyeket a gazdasági helyzetnek mai leromlott állapota mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni. Nálunk Magyarországon ezen gondolatok annál több figyelmet érdemelnek, mert amint említettük, a kényszeregyezségi liquidáció amúgy is háttérbe szorította a csődnyitások szükségességét és megszorította a 28-ik § alkalmazására invitáló okok nagyrésztét. Persze a kényszerliquidációnak azt a hibáját, hogy az adós méltatlansága esetén a csődnélküli kényszerértékesítés helyt nem foghat, sürgősen ki kell küszöbölni.

II.

A Wienben tavaly nyáron megtartott nemzetközi hitelvédelmi kongresszuson a sok határozati javaslat között a következő javaslat is elfogadást nyert:

„A különböző hitelbiztosítékok szerzésére irányuló új formák tekintetében bizonyos tartózkodást kell tanúsítani; azonban a jogbiztonságnak feltétlen követelménye, hogy a zálogjogok és más biztosítékok szerzése tekintetében megengedett ügyletek tüzetes szabályozást nyerjenek avégből, hogy a ma uralkodó bizonytalanság megszűntetessék. Az áruhitelezők jogai erőteljesebb védelemre tarthatnak számot. Arra kell törekedni, hogy a mérlegekben a vagyonnak dologi terhelései megfelelően kitüntetessenek. Az ingó vagyon tekintetében szerzett zálogjogok és más biztosítékok csak akkor tarthatnak számot jogvédelemre, ha biztosítéki minőségük felismerhető. Fel nem ismerhető jogok a csődeljárásban és a végrehajtási eljárásban sem ismerhetők el előnyös tételek gyanánt. A hiteli biztosítékok szerzését illetőleg törekedni kell a lehetőleg egyforma internacionális szabályozásra, különösen a csődeljárásban“.

Ezek a fájdalomok nálunk Magyarországon is erősen jelentkeznek. Persze addig, amíg valamely kereskedelmi üzem vagy vállalat zavartalanul eleget tesz fizetési kötelezettségeinek, addig bajokról nincsen szó. De mihelyt kitor a fizetéseképtelenség, a törvényes elsőbbségek, az előnyös tételek mellett megjelennek azok a hitelezők, akik az adós ellen külön kielégítési jogokat szereztek, anélkül, hogy erről a többi hitelezőnek a hitel nyújtásakor csak halvány fogalma lett volna. Jelentkeznek a bizománybaadók, akik az inzulvens adós raktárának tetemes részét az ő tulajdonuk gyanánt vindikálják és követelik ezek-

nek kihasítását vagy visszaadását. Jelentkeznek a tulajdonjogfentartással eladók, akik minálunk még nem is olyan praepotensek, mint pl. Németországban, ahol a tulajdonjogfentartást a legkülönbözőbb dolgokra, helyettesíthető és nem helyettesíthető tárgyakra, néha csak egyszerű számlával alapítják meg az eladók. Jó, hogy ez a német kereskedelmi szokás és joggyakorlat nálunk nem vert még gyökeret, mert ott tulajdonjogfentartással adnak el pl. még csokoládét is vagy női toilettcikkeket vagy olyan nyersanyagokat, melyek feldolgozásra vannak szánva és a feldolgozás folytán régi mivoltukat elvesztik, amelyekhez tehát a régi tulajdonosnak vajmi kevés köze van már. De olyan leleményes a német jog és amint látszik a korlátlan lehetőségeket megengedő praxis, hogy még a feldolgozandó nyersanyagból készült árura vonatkozólag is kikötik a tulajdonjogot. Dr. Wahle osztrák törvényszéki bíró kongresszusi előadásában hallottuk, hogy a tulajdonjogfentartásnak eme, példátlan excesszusa más államokban eddig nem tudott meghonosodni. Angliában pl. a tulajdonjog fentartása általában nincs elismerve, más államokban pedig, mint pl. Franciaországban, a tulajdonjog fentartása érvényes ugyan, de csak csődön kívül. Csődben a fentartott tulajdonjog nem érvényesíthető. Franciaországban azonban az áruhitelezőnek csődönkívül a saját hitelezett árujára quasi törvényes zálogjoga van, vagyis az áru külön megállapodás nélkül is mindaddig, amíg a vételár ki nem fizettetett, az eladó tulajdonának tekintetik. A Németországban oly otthonos Sicherungsübereignungok, vagyis biztosítéki tulajdonátruházások Franciaországban egyáltalában ismeretlenek, ami az összhitelezőknek jogbiztonságát emeli, mert az eladó nincs kitéve annak, hogy az ő hitelezett áruja akár zálogba adatik, akár másnak színelleges tulajdonul biztosíték céljára lekötetik. Wahle dr. részletesebben ismerteti azt az angol jogfelfogást is, amely szerint minden, ami külsőleg úgy jelentkezik, mint a vagyonbukott tulajdona, az általános csődtömegbe esik, tekintet nélkül a fentartott tulajdonjogra. A bizományi áru is ilykép beleesik a csődtömegbe, ha csak kifelé szembeötlőleg nem jelöltetik meg mint idegen tulajdon. Az angol jogban rendszerint még a publicitás sem védi meg a tulajdonbaadót az illető vagyontárgynak a csődtömegbe való bevonása ellen.

E cikk keretében a magyar jog szempontjából a hitelbiztosításnak egy más tereumát kívánjuk tárgyalni. Szó van itt a künnlevőségek elzálogosításáról,

igen nagymérvű visszaélések burjánoznak fel s melyre már más helyütt is felhívtuk a figyelmet. A hitelezők adósuk fizetési képtelensége esetén rendszerint szemben találják magukat szemfüles áru- és pénzhitelezők javára történt olyan cessziókkal, amelyek a hitelezett összegnek többszörösét is teszik. Ha kongruens cessziókról van szó, vagyis olyanokról, amelyek a pénz vagy áruhitellel egyidejűleg adattak a kereskedőnek, akkor elvileg az ilyen ügyletek káros hitelügyleteknek nem nevezhetők, jóllehet a biztosítékul átengedett fedezet többszörözése komoly veszedelmeket rejt magában. Az ilyen hitel könnyű megszerzhetősége egyébként is aggályos gestiókat válthat ki. Mert a hitelezőnek nincs módjában és nem is akarja a cessziókat ellenőrizni, sem a cedált adós bonítását, sőt még létezését sem vizsgálja meg. Már pedig a pénzszerzés e könnyű lehetősége, melyhez alakilag semmi egyéb nem kell, mint egy csomó számlamásolat kiállítása vagy könyvkivonat elkészítése és a hitelezőnek átadása, arra csábíthatja az adóst, hogy szorultságában koholt számlákai számíttatasson le, vagy legalább olyanokat, amelyeknél a szállítások csak a jövőben fognak eszközöltetni, de az eszkömpótálás céljából ezek a számlák anticipandó kiállíttatnak. Hogy micsoda veszedelem származik ebből egyrészt büntetőjogi szempontból, másrészt azonban fizetési képtelenség esetén a szanalás szempontjából, elég, ha arra az egy körülményre mutatunk rá, hogy amíg az üzleti összeköttetés fennállása alatt a cedált tételek tényleg nem kerülnek a hitelező birtokába s a befolyt pénzt a vevő felhasználja és helyette új követeléseket cedál, addig a szín nyomban megváltozik, ha inzulvencia következik be. Ekkor a kuláns bankár többnyire átalakul külön kielégítési joggal bíró könyörtelen hitelezővé, aki kezét ráteszi az adósnak esetleg teljes künnlevőségi állományára vagy annak nagyrészére. A jóhiszemű kereskedelmi és hiteli forgalom szempontjából ezek a dolgok magának az adósnek sorsát nézve sem aggálytalanok. A rendőrségi és ügyészi lajstromok és iktatók bőven tanuskodhatnak arról, hogy az efféle bizonytalan magánjogi bázison álló ügyletekből mennyi bűnper származott. Számtalan bizományi sikkasztás, cedált künnlevőségek felszedése és eltulajdonítása és ebből folyólag a feljelentések egész sorozata dokumentálja azt, hogy jogpolitikai szempontból is mennyire szükséges ezen mindennap előforduló ügyletekbe állandó joggyakorlat vagy tételes jogszabály útján bizonyosságot

belevinni és az illető ügyletek jogi tartalmát és hatályosságuk feltételeit magánjogi téren szigorúan körülírni.

Ezen a ponton kívánjuk a figyelmet arra a nem ritkán tapasztalt tényre felhívni, hogy az illetékes körök és érdekeltségek indolenciája esetleg évtizedeken keresztül meggátolhatja általánosan felismert anomáliáknak kiküszöbölését. Ezt a közönyt nem a mai kodifikációra értjük, mert ez a kodifikáció éppen ellenkezőleg a másik végletbe esett, sok mindent felölel és megdöbentően gyors iramot diktál a törvényhozásnak. A téma, amellyel ehelyütt újból foglalkozni kívánunk, a közönyösség és érdeklennemismerés pszichológiai állapotával függ össze. Közismert a magy. kir. Kúriának egy 1885-ből származó elvi jelentőségű határozata, amely szerint a könyvkövetelések engedményezéséhez semmiféle alakszerűség nem szükséges; akár szóval, akár írásban történik az engedményezési nyilatkozat, ez teljes joghatállyal bír. Az engedményezés tényének a kereskedők könyveiben való feljegyzése és kitüntetése tehát szükségtelen. Ezzel szemben a K. T. 304. §-a úgy rendelkezik, hogy kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogjog megszerzettetik, ha az elzálogosítási nyilatkozattal ellátott könyvkivonat a hitelezőnek átadatik és maga az elzálogosítás a kereskedelmi könyvben a zálogbaadó követelésnél feljegyeztetik. Az előbb említett legfelsőbb bírósági határozat annyira átment a köztudatba, hogy a 304. §. alapján való követeléselzálogosítások, amelyek a nyilvánosságot és a hozzáférhetőséget kívánták biztosítani és amelyek a többi hitelezőket tájékoztatták bizonyos irányban adósuk vagyoni helyzetéről, a gyakorlatból és a divatból egyszerűen kimentek és a könyvkövetelések elzálogosítása majdnem kizárólag cesszió útján történik. Ezek a cessziók sem a mérlegekből nem tüntek ki, sem a könyvekből és legnagyobb meglepetésként hatottak inzulvenca esetén a hitelezőkre. Hagyján, ha mint említettük ezek a cessziók egyidejű áruszállítások vagy egyidejű pénzbeli investitiók fedezésére adattak, de rendkívüli sérelem, sőt visszaélés gyanánt jelentkeznek ezek, ha az eladó vagy pénzhitelező a cessziókat utólagosan szerezte meg éppen akkor, amikor az adós üzletének megingásáról és a készülő inzulvenciáról értesült. A csődbeli megtámadás ezek ellen a jogszerzések ellen rendszerint nem bizonyult hatékony fegyvernek, mert egyrészt a bizonyítás nehéz, másrészt a hitelezők jól tudják, hogy a megtámadások sikeréből nem nekik van hasznuk és ilyenformán a vitiosus cessziószerzések rendszerint meg-

úszták a krízist és megmaradtak a jogtalanul szerzett cessoriók által biztosított külön jogi pozíciók, a többi hitelező számára pedig már csak a lecsökkentett aktívák jutottak. Ezek egészségtelen állapotok, amelyeknek erkölcsi jogosultsága is hiányzik, ha az értékek szolgáltatása nem egyidejűleg történt. De a közhitel is sérelmet szenved a nyilvánosság mellőzése folytán. Itt jutunk el abhoz a megállapításhoz, hogy az érdekelt köröket a megfoghatatlan közöny vádja illeti. Mert a nagy. kir. Kúriának idézett határozata még ma is megátámadhatatlan helyes ugyan, de ennek a határozatnak lényegét nem tudták felismerni és a fedezetlen hitelezők a titkos értékátruházások ellen nem találták meg A K. T. 304. §-ában önként kínálkozó jogsegélyt. Nem akarjuk érinteni ezuttal a nyílt követelések bankszerű leszámítolására vonatkozó üzletet és nem akarjuk pertraktálni ennek gazdasági jogosultságát és célszerűségét. Nem is vitatkozunk afelett, hogy a nyílt követeléseket bankszerűen leszámítoltató és cedálásokkal dolgozó kereskedőnek a hitelét az ilyen cessoriók köztudomásra jutása hátrányosan befolyásolja-e vagy sem. Mindenesetre meg kell állapítani azt, hogy nálunk általában véve csak a gyengébb cégek dolgoznak a hitelnek ezzel a formájával; ez amolyan ultima ratio, melyhez a kereskedő akkor nyúl, amikor a banknál nincsen személyi hitele, nincs váltóhitele és amikor kénytelen künnlevőségeinek két- vagy háromszorosát lekötni a kapott bankhitel ellenében. Tény azonban az, hogy a nyílt követelések ily módon való leszámítolása, még inkább az áruhitelezőknek nyílt követelések engedményezésével való biztosítása azon szokásos rendszer szerint, hogy a cedált tételeket nem a cessió tulajdonosa hajtja be, hanem maga a cessiót nyújtó adós és hogy a cedált tételekre befolyt összegeket a hitelvevő kereskedő a megállapodás alapján nem is szolgáltatja át a banknak vagy az áruhitelezőknek, hanem helyette új követeléseket engedményez, mindez világosan tanúsítja azt, hogy a cessió itt nem a követelés valódi átruházásának szándékával történik, hanem ez csak biztosítéki átadás, vagy mint a német jogban nevezik „Sicherungsüber-eignung“, tehát nem más, mint elzálogosítása a követeléseknek. A legeklejtőbb bizonyítéka annak jogi szempontból, hogy valóban nem a követelések tulajdoni átruházása céloztatik, az a körülmény, hogy e hitel sajátos természeténél fogva a cedált adósok nem is értesítetnek a megtörtént cessióról, tehát a szerződő feleknek egyenesen az az intenciója, hogy az állítólagos-

cesszió leglényegesebb része, vagyis a követelésnek a leszámítoló vagy biztosítékszerző hitelezők kezéhez való fizetése ne effektuáltassék, hanem továbbra is a hitelt igénybevevő, a cessziókat nyújtó adós szedje be ezeket a követeléseket. Mindebből logikusan az következik, hogy ezek a cessziók nem valóságos cessziók, hanem álcessziók, fiktív engedményezések, melyeknek primär célja a forma megválasztásában és az idézett kúriai ítéletre való támaszkodásban éppen az, hogy e gyalgorta kétes provenienciájú és csődjogilag nagyon is agályos jogszerzések a többi hitelező előtt rejtve maradjanak, vagy hogy újabb hitelezők gyanútlanul beugorjanak. Az önsegély jogi fegyvere azonban rendelkezésre áll a fedezetlen hitelezőknek, akik évtizedeken keresztül nem vették észre a kínálkozó jogsegélyt és türtték, mint viszik el jogtalanul, bár csődönkívül megtámadhatóan, az insolvencsá váló üzemeknek sokszor legértékesebb anyagát. Ezek az álcessziók érvénytelenek voltak, mert ezek tulajdonképpen a K. T. 304. §-ában körülírt elzálogosítások jellegével bírtak és ha a könyvekben való megfelelő feljegyzés keresztül nem vitétt, semmiféle joghatályuk nem volt.

A rejtett szándék úgy a hitelező, mint az adós részéről itt-ott bizony kvalifikált műveltségben is nyilvánult meg; ezt oly módon csinálták, hogy az adós egy külön kereskedelmi könyvben jegyezte fel az elzálogosított tételeket, ezt a könyvet a fiókjába zárta; ha valaki a rendes kontókat óhajtott megtekinteni a hitelnyújtás előtt, rejtve maradt előtte a követelések elzálogosításának ténye. Az ilyen eldugott és eltitkolt könyvekben való feljegyzés természetesen egyáltalán nem pótolja a K. T.-ben előírt követelményeket, mert magától értetődik, hogy a követelt publicitásnak célja éppen az, hogy az érintett tények a rendes könyvvitelből tűnjenek ki.

Az osztrák igazságügyminiszter néhány évvel ezelőtt az osztrák legfelső bíróságtól kért szakvéleményt arról, hogy a leszámítolási és cedálási ügyletnek lebonyolítására a jóhiszemű hiteli forgalom és jogszerűség szempontjából minő alakszerűségeket és anyagi feltételeket tart szükségesnek. Az osztrák legfelső bíróság mesteri indokolással elsősorban is azzal karakterizálta a cessziók által teremtett helyzetet, hogy amennyiben egyes vállalatok és üzemek összes künnlevőségeiket vagy azoknak tekintélyes részét egyetlen leszámítoló intézetnek vagy hitelezőnek cedálják, ezek a vállalatok ennekfolytán ipari önállóságukat már csak külsőleg tudják megőrizni, mert e vállalatok lényegi-

leg már pusztá eszközévé és vazallusává sülyednek egyetlen hitelezőnek. Egyébként pedig az osztrák legfelsőbb fórum is határozott véleményt nyilvánított, hogy ezek a cessoriók az elzálogosításnak vagy átruházásnak a könyvekben való világos feltüntetése, az átruházás dátumának pontos megjelölése nélkül (Kundbarkeit) joghatállyal nem bírnak. A német birodalmi törvény 1280. §-a még ezzel sem éri be, hanem a joghatályt ahhoz köti, hogy az elzálogosított követelés adósa erről megfelelően értesíttessék. Az értesítés tehát a német jog szerint, nem úgy mint nálunk és Ausztriában valamint Svájcban, érvényességi feltétele a cessorióknak. Ugyanígy rendelkezik a francia code civil 2075-ik §-a és a code de commerce 91-ik cikke.

Azt hiszem sikerült bebizonyítanom, hogy a törvény helyes alkalmazása a cessoriók kérdésében alkalmas lesz arra, hogy a hitelvédelem útjából megint elgördítsen egy akadályt, amely akadály a hitelezők egyenlő elbánásának elvét sértette és a közhitelt ásta alá és azt hiszem, hogy a törvény helyes magyarázata véget fog vetni annak a visszaélésnek, amely többnyire nem produktív tőkéknek az üzletbe való investícióját célozza, hanem egyes szemfüles és erőszakos hitelezőknek a többiek rovására való jogtalan kielégítését vagy agályos időben való titkos biztosítását.

A mezőgazdasági haszonbérletekről szóló rendelet törvényessége és hatályossága.

Irta: *dr. Eörsi István*, budapesti ügyvéd.

Dr. Szilágyi Artúr Károly a Polgári Jog júniusi számában „A haszonbér-valorizációs rendelet törvényessége és hatályossága” címmel nagyon érdekes, mélyen járó és elméletileg is megalapozott tanulmányt közölt, amely teljes határozottsággal azt a végső következtetést vonja le, hogy a bírónak a 6140/1923. M. E. sz. rendelet törvénytelenségét és hatálytalanságát — jogállamban — meg kell állapítania.

Miután meggyőződésem nemcsak végső konkluziójában, hanem egyes részmegállapításaiban is homlok egyenest ellenkezik dr. Szilágyi Artúr Károly felfogásával, úgy vélem, ezen ellenkező meggyőződésemnek hangot kell adnom nemcsak az okból, mert a 6140/1923. M. E. sz. rendelet — következőkben: „Rendelet”-nek nevezve — a benne foglalt anyag fontossága miatt nagyjelentőségű,